

Naujausi cheminių medžiagų tvarkymo srities teisės aktų pakeitimai

Aurelija Bajoraitienė, aurelija.bajoraitiene@am.lt , +370 61876434

Donata Pipiraitė-Vališkienė, donata.valiskiene@am.lt, +370 68725786

Aplinkos ministerija

2021 m. vasario 19 d.

Pranešimo turinys

- Teisės aktų apžvalga
- ES teisės aktų pakeitimai (2020-2021 m.)
- Nacionalinių teisės aktų pakeitimai
 - LR cheminių ir cheminių mišinių įstatymas (CHMMĮ)
 - Aplinkos apsaugos įstatymas (AAĮ), Administracinių nusižengimų kodeksas (ANK)
 - Cheminių medžiagų ir mišinių apskaitos tvarkos aprašas
 - Duomenų teikimo į IS AIVIKS tvarkos aprašas (pristatys AAA)

Teisės aktų apžvalga

- **REACH, CLP, POT, PIC** reglamentai – ES tiesioginio taikymo teisės aktai cheminių medžiagų (chm) srityje
- **CHMMĮ**
- Duomenų teikimo į IS AIVIKS tvarkos aprašas*, Apskaitos tvarkos aprašas** (patv. aplinkos ministro įsakymais)
- Aplinkos apsaugos įstatymas, Administracinių nusižengimų kodeksas
- Kiti atskiras produktų grupes reglamentuojantys arba sektoriniai ES tiesiog. taikymo ir nacionaliniai teisės aktai

* LR aplinkos ministro 2006 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. D1-462 „Dėl Duomenų ir informacijos apie Lietuvos Respublikoje gaminamas, importuojamas, platinamas, eksportuojamas ir pramoninėje, profesinėje ar kitoje ūkinėje veikloje naudojamas chemines medžiagas ir preparatus, jų savybes, galimą poveikį žmogaus sveikatai ir aplinkai teikimo, rinkimo, kaupimo bei tolesnio paskirstymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su pakeitimais)

** LR aplinkos ministro 2008 m. liepos 2 d. įsakymas Nr. D1-360 „Dėl cheminių medžiagų ir preparatų apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su pakeitimais)

ES teisės aktų pakeitimai (cheminių medžiagų sritis 2020-2021 m.)

REACH reglamento priedų pakeitimai (1)

- REACH reglamento priedai 2020-2021 m. buvo pakeisti 8 kartus:
 - ✓ XVII priedas (Pavojingų chm, mišinių ir gaminių gamybos, tiekimo rinkai bei naudojimo apribojimai) 4 kartus
 - ✓ XIV priedas (Autorizuotinių chm sąrašas): 2 kartus
 - ✓ II priedas (Saugos duomenų lapų reikalavimai) 1 kartą
 - ✓ atitikties patikrai atrenkamų registracijos dokumentacijų procentinės dalies pakeitimas

REACH reglamento priedų pakeitimai (2)

- ✓ XVII priedas (Apribojimai): 4 kartus
 - Diizocianatai; pavojingos chm tatuiruočių rašale ar ilgalaikiame makiaže; švino šaudmenyse naudojimas šlapžemėse; pakeitimai, suderinant su CLP VI priedo suderintu klasifikavimu/ženkliniu, su POT reglamentu, kt. techniniai pakeitimai
- ✓ XIV priedas (Autorizuotųjų chm sąrašas): 2 kartus
 - įtraukta 11 ypač pavojingų chm;
 - pratęstas 1 chm (42 įrašas) paraiškos autorizacijai gauti terminas ir "saulėlydžio" data naudoti COVID-19 diagnostikos ir kt. priemonėse
 - dabar REACH regl. XIV priede yra 54 didelį susirūpinimą keliančios autorizuotinos chm, kurias tiekti rinkai ir naudoti galima tik turint EK suteiktą autorizaciją
- ✓ Kandidatinis autorizuotųjų chm sąrašas - svarbus, nes reikės rengtis autorizacijai arba ieškoti alternatyvų - šiuo metu sąrašė yra 211 ypač žmogaus sveikatai ir aplinkai pavojingų chm (ECHA <https://echa.europa.eu/lt/candidate-list-table>)

CLP reglamento pakeitimai 2020-2021 m.

➤ CLP reglamentas/neesminės dėstomosios dalies nuostatos ir priedai pakeisti 5 kartus

- ✓ 25 straipsnio 7 dalis[#]; 29 straipsnis[#]; VIII priedas (Suderinta informacija, susijusi su neatidėliotinomis priemonėmis ekstremaliose sveikatai situacijose ir prevencinėmis priemonėmis)
- ✓ II priedas^{*}; III priedas^{**}
- ✓ VI priedas^{***}
 - t.t. pavojingųjų cheminių medžiagų suderintas klasifikavimas ir ženklimas
- ✓ 25 straipsnis papildomas nauja 8 dalimi
 - nustato taisyklę pagal užsakymą gaminamiems dažams ir UFI kodo nurodymui
- ✓ VIII priedas

[#]25, 29 str. susiję su ženklinimo informacija

^{*}Specialiosios tam tikrų cheminių medžiagų ir mišinių ženklinimo ir pakavimo taisyklės

^{**}Pavojingumo frazių sąrašas, papildoma informacija apie pavojų ir ženklinimo etiketėse pateikiama informacija

^{***}Tam tikrų pavojingųjų cheminių medžiagų suderinta klasifikacija ir ženklimas

POT reglamento priedų pakeitimas

➤ POT reglamento I priedas* 2020-2021 m. pakeistas 4 kartus

- ✓ perfluoroktano rūgštis (PFOA), jos druskų ir PFOA giminingų junginių įrašymas
- ✓ pakeista PFOA ribinė koncentracija (UTC), kuri taikoma tam tikriems naudojimo būdams
- ✓ dikofolio įrašymas
- ✓ pakeitimai dėl perfluoroktansulfonrūgštis ir jos darinių (PFOS) leistinų naudojamų būdų

*I priede išvardytas chm – atskiras, esančias mišinių ar gaminių sudėtyje – draudžiama gaminti, tiekti rinkai ir naudoti; yra išimčių/leistinų naudojimū

POT reglamentas įgyvendina ES Stokholmo konvenciją (SK) dėl POT.

POT reglamento priedai keičiami, perkeltant SK Šalių susitikimų (COP) sprendimus; paskutinis COP vyko 2019 m.

PICo reglamento priedų pakeitimas

➤ PIC reglamento (dėl pavojingų cheminių medžiagų eksporto ir importo) I ir V priedų pakeitimas 2020-2021 m.

- ✓ I priedas. Cheminių medžiagų, kurioms taikoma pranešimo apie eksportą tvarka, sąrašas
- ✓ V priedas. Cheminės medžiagos ir gaminiai, kuriuos draudžiama eksportuoti

Igyvendina Roterdamo konvenciją dėl sutikimo, apie kurį pranešama iš anksto, procedūros, taikomos tam tikroms pavojingoms cheminėms medžiagoms ir pesticidams tarptautinėje prekyboje (RK).

PIC reglamento priedai keičiami, perkeliant RK Šalių susitikimų (COP) sprendimus; paskutinis COP vyko 2019 m.

Nacionalinių teisės aktų pakeitimai

CHMMĮ (nauja redakcija) (1)

LR cheminių medžiagų ir cheminių mišinių įstatymas (nauja redakcija)

(buvęs LR cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas)

Priimtas 2020 m. sausio 28 d. Nr. XIII-2802, įsigaliojo 2020 m. vasario 8 d.

- CHMMĮ nustato bendruosius chm tvarkymo principus/reikalavimus
- Taikomas kartu su REACH, CLP, POPs, PICo ir kt. ES reglamentais
- Reikšmingų galiojančių reikalavimų pakeitimų neįvesta
- Reikėjo sudaryti sąlygas įgyvendinti pasikeitusius chm tiekimą rinkai reglamentuojančius ES teisės aktus
- Atnaujintos nuostatos, naudojami terminai/sąvokos, suderinant su REACH/CLP, kt.

CHMMĮ (nauja redakcija) (2)

- Sudaromos sąlygos įgyvendinti Europos Komisijos reglamentą (ES) 2017/542 arba CLP 45 str. ir VIII priedą (14.3 str.)
- Neregistruotų/neautorizuotų cheminių medžiagų pašalinimo ir (ar) susigrąžinimo iš rinkos tvarka (19 str.)
 - įgyvendina REACH reglamento 5 straipsnio nuostatą „nėra duomenų – nėra rinkos“,
 - užtikrina vieningą ir suderintą reguliavimą, sujungus su draudžiamų/ribojamų chm išėmimo iš apyvartos tvarkas
- Kiti pakeitimai administracinio pobūdžio

ANK/AAĮ pakeitimai

Priimti 2020 m. sausio 28 d., įsigaliojo 2020 m. vasario 8 d.

- Suderinta su chm tvarkymą reglamentuojančiais ES tiesioginio taikymo teisės aktais ir CHMMĮ
 - ✓ suvienodintos sąvokos, išbrauktos pasenusios nuostatos
- Sustiprinta chm tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų priežiūros sistema
 - ✓ įtraukiant VI „Prabavimo rūmai“
- Bauda už neregistruotų/neautorizuotų chm išėmimo iš rinkos reikalavimų pažeidimą (ANK – (fiziniams) atsakingam asmeniui, AAĮ – juridiniam asmeniui)
- ANK: numato atsakomybę fiziniams asmenims (gyventojams) už draudžiamų/ribojamų pavojingų chm gamybą, tiekimą rinkai ir naudojimą (kai naudojama asmeniniams namų ūkio poreikiams tenkinti)

CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ IR CHEMINIŲ MIŠINIŲ APSKAITA

- Nuo 2020 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo nauja
**CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ IR CHEMINIŲ
MIŠINIŲ APSKAITOS TVARKOS
APRAŠO*** redakcija

* Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. D1-372 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. liepos 2 d. įsakymas Nr. D1-360 „Dėl cheminių medžiagų ir preparatų apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“

Nuo 2020 m. lapkričio 1 d. nustatytos papildomos išimtys:

- Apskaitos suvestinės pildyti nereikia **platintojams**, kurie platina chemines medžiagas ir cheminius mišinius **nekeisdami jų sudėties**, **ženklavimo etiketės ir pakuotės**, išskyrus chemines medžiagas ar cheminius mišinius, kurie įsigyti iš kitų valstybių;

2020 m. lapkričio 1 d. į Apskaitos suvestinę nereikia įtraukti:

- trešiamųjų produktų;
- pagalbiniuose gamybos procesuose naudojamų cheminių medžiagų ir cheminių mišinių, skirtų galutiniam naudotojui,

pavyzdžiui, klijų, tepalų ir kitų mechanikų, automatikų darbe prižiūrint gamybą naudojamų cheminių medžiagų ir cheminių mišinių.

KLAUSIMAI-ATSAKYMAI dėl cheminių medžiagų ir mišinių apskaitos

Teisės aktai reglamentuojantys cheminių medžiagų apskaitą, sąrašas?

- LR cheminių medžiagų ir mišinių įstatymo 12 straipsniu nustatyta, kad cheminių medžiagų ir cheminių mišinių apskaita turi būti tvarkoma pagal, su LR sveikatos apsaugos ministru suderintus, LR aplinkos ministro nustatytus reikalavimus.
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. D1-372 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. liepos 2 d. įsakymas Nr. D1-360 „Dėl cheminių medžiagų ir preparatų apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“

Kas yra cheminių medžiagų ir cheminių mišinių apskaita?

- Apskaita – veiksmai, susiję su duomenų ir informacijos apie fizinio ar juridinio asmens įsigytų, pagamintų, importuotų, patiektų rinkai, sunaudotų, eksportuotų cheminių medžiagų ir cheminių mišinių kieki surinkimu, apibendrinimu (raštu ar elektroniniu būdu) ir informacijos apie fizikines, chemines, toksikologines ir ekotoksikologines savybes, saugos duomenų lapų ar kitos tiekėjo gavėjui pateiktos informacijos, nurodytos Tvarkos aprašo priede, rinkimu, kaupimu ir saugojimu.
- Fiziniai ar juridiniai asmenys turi turėti apskaitos dokumentus, patvirtinančius įsigytų, pagamintų, importuotų, patiektų rinkai, sunaudotų, eksportuotų cheminių medžiagų ir cheminių mišinių kieki, saugos duomenų lapus ir, jei taikoma, kitą Tvarkos aprašo priede nurodytą informaciją.

Kas yra cheminių mišinių apskaitos suvestinė?

Tai fizinio ar juridinio asmens rengiamas popierinis ar elektroninis dokumentas, kuriame įrašomi duomenys ir informacija apie chemines medžiagas ir mišinius:

- fizinio ar juridinio asmens pavadinimas ir kontaktiniai duomenys;
 - atsakingo už suvestinės tvarkymą asmens duomenys;
 - cheminės medžiagos pavadinimas;
 - cheminio mišinio pavadinimas arba prekinis pavadinimas;
 - CAS numeris, REACH registracijos numeris;
 - cheminės medžiagos ir cheminio mišinio kilmės šalis;
 - tiekėjo (-ų) pavadinimas (-ai);
 - išgytas, pagamintas, importuotas, patiektas rinkai, sunaudotas, eksportuotas cheminės medžiagos ir cheminio mišinio kiekis tonomis per kalendorinius metus ir metinis likutis atskaitinių metų gruodžio 31 dieną;
- Informacija įrašoma remiantis apskaitos dokumentais, SDL ir kt. dokumentų.

Kokios medžiagos turi būti įtraukiamos į suvestinę?

Į apskaitos suvestinę įtraukiamos visos fizinio ar juridinio asmens cheminės medžiagos ir cheminiai mišiniai, išskyrus (Apskaitos tvarkos 7 punktą):

- augalų apsaugos produktai;
- tręšiamieji produktai;
- biocidiniai produktai;
- neišsiskiriančios tarpinės cheminės medžiagos;
- cheminės medžiagų ir cheminių mišinių, kuriems privaloma muitinės kontrolė, jei jie nebuvo apdoroti ar perdirbti, ir kurie laikinai sandėliuojami ar saugomi laisvojoje zonoje arba laisvuosiuose sandėliuose, ketinant juos reeksportuoti, arba vežami tranzitu;
- tiekiami vamzdynais naftos produktai ir gamtinės dujos ar jų mišiniai;
- tiekiamos rinkai cheminės medžiagos ar cheminiai mišiniai, kurių cheminė sudėtis, ženklavimo etiketė ir pakuotė nekeičiama, išskyrus chemines medžiagas ar cheminius mišinius, kurie įsigyti iš kitos (-ų) valstybės (-ių);
- pagalbiniuose gamybos procesuose ar asmeniniams poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija, tenkinti naudojamų galutiniam vartotojui skirtos cheminės medžiagos ir mišiniai;

Apskaitos suvestinės pildyti nereikia fiziniams ar juridiniams asmenims:

- užsiamantiems vartotojams skirtų cheminių medžiagų ir cheminių mišinių mažmenine prekyba, kai jie patys nėra importuotojai;
- užsiamantiems žemės ūkio veikla, išskyrus atvejus, kai jie patys yra cheminių medžiagų ir cheminių mišinių tiekėjai rinkai;
- vykdančioms mokslinius ar technologinius tyrimus, laboratorinius tyrimus, išskyrus atvejus, kai laboratoriniai tyrimai tiesiogiai susiję su gamyba ar kita ūkine veikla;
- užsiamantiems naftos produktų, riebiųjų rūgščių metilo esterio (biodyzelino), etanolio ir kitų produktų, kurie naudojami kaip energijos išteklių, prekyba ir laikymas degalinėse, skirtose šiuos produktus priimti, laikyti ir parduoti galutiniam naudojimui, įskaitant degalines, kurios skirtos tik savo poreikiams;
- gaminantiems, importuojantiems, naudojančioms, platinantiems polimerus ir chemines medžiagas, įrašytas į Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 IV ir V priedus, kuriuose numatytos prievolės registruoti chemines medžiagas išimties.

Kokia forma sudaroma Apskaitos suvestinė?

- **laisva forma**, t.y. nėra nustatyta privaloma standartinė forma, rašytiniu ar elektroniniu būdu;
- Apskaitos suvestinę galima sudaryti naudojantis informacine sistema AIVIKS. IS AIVIKS techninės galimybės leidžia duomenis pildyti nuolat, t.y. naudotis AIVIKS forma kaip ruošiniu ir tik duomenų teikimo metu suformuoti ataskaitą ir ją pateikti Aplinkos apsaugos agentūrai vadovaujantis Duomenų ir informacijos apie chemines medžiagas ir cheminius mišinius teikimo tvarkos aprašu;
- Formos pavyzdys: <https://www.fitreach.eu/lt/node/303>

Ar galima apskaitos suvestinę pildyti kartą per metus?

- Į Apskaitos suvestinę cheminių medžiagų ir cheminių mišinių duomenys įrašomi, kai fizinis ar juridinis asmuo įsigyja, pagamina, importuoja, patiekia rinkai, sunaudoja, eksportuoja chemines medžiagas ir cheminius mišinius, t. y. nuolat, tačiau praėjusių kalendorinių metų suminiai duomenys įrašomi ne vėliau kaip iki vasario 1 d., kad fizinis ar juridinis asmuo pasinaudodamas apskaitos duomenimis suspėtų laiku, t. y. iki kovo 1 d., pateikti Aplinkos apsaugos agentūrai duomenis ir informaciją nustatyta tvarka.

Ar rašyti į Apskaitos suvestinę chemines medžiagas ir mišinius, kurioms nuo 2020 m. lapkričio 1 d. taikoma išimtis?

- Nuo 2020 m. lapkričio 1 d. į Apskaitos suvestinę neberašomos tos cheminės medžiagos ir cheminiai mišiniai, kuriems taikoma išimtis pagal naująjį Tvarkos aprašą;
- šių medžiagų suminių kiekių už 2020 m. Apskaitos suvestinėje nurodyti nereikia.

Ar dezinfekcinis skystis, kuriais dezinfekuojamos rankos, reikia įtraukti į apskaitą?

- Dezinfekcinis skystis, naudojamas paviršių, rankų dezinfekavimui (pvz., siekiant išvengti COVID 19 grėsmės) yra biocidinis produktas, kuriam taikoma išimtis (Tvarkos aprašo 7.3. papunktis) ir jo įtraukti į apskaitos suvestinę nereikia.

Ačiū už dėmesį!

Naudotos santrumpos

- **REACH reglamentas** – Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH)
- **CLP reglamentas** – Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo ir pakavimo
- **POT** – patvarūs organiniai teršalai/medžiagos
- **POT reglamentas** – Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų (pakeitė Reglamentą (EB) Nr. 850/2004 ir yra šio senojo Reglamento naujoji redakcija)
- **PIC reglamentas** – Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 649/2012 dėl pavojingų cheminių medžiagų eksporto ir importo
- **CHMMI** – LR cheminių medžiagų ir cheminių mišinių įstatymas
- **AAI** – Aplinkos apsaugos įstatymas
- **ANK** – Administracinių nusižengimų kodeksas
- **IS AIVIKS** – Aplinkos apsaugos agentūros informacinė sistema AIVIKS
- **chm** – cheminės medžiagos (ir mišiniai)
- **UTC (ribinė koncentracija)** – netyčia susidarantis POT teršalų kiekis cheminėje medžiagoje, mišinyje, gaminyje
- **PFOA** – perfluoroktano rūgštis (PFOA), jos druskos ir PFOA giminingi junginiai
- **PFOS** – perfluoroktansulfonrūgštis (PFOS) , jos druskos ir perfluoroktansulfonilfluoridas (PFOSF)

